

49. Torstaina 27 p. helmikuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Kulkulaitosrahasto vuodeksi 1919 .. 850
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22; hallituksen esitys n:o 39.

2) Varojen hankkiminen vuodeksi 1919 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä..... 851

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 40.

Nimenuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Alkio, Huttunen, Lantto, Lohi, Loukko, Mäkelä, Ottelin, Paasivuori, Paavolainen, Rapo, Saarelainen, Schybergson, Tolonen, Vankkoja, Wrede, Vuorimaa ja Väisänen.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan että Viipurin läänin läntisen vaalipiirin keskuslautakunta on, sen johdosta että edustajasija sanomalehdentoimittaja PaaVo Leppäsen jälkeen on tullut avoimeksi, tämän kuun 14 päivänä antanut valtakirjan merikapteeni, maanviljelijä Matti Mannoselle, asuva Koiviston pitäjässä, olemaan hänen sijaansa eduskunnan jäsenenä. Valtakirjan on oikeusneuvos F. O. Lilius tarkastanut ja hyväksynyt ja on siis ed. Mannonen oikeutettu ottamaan sijan ja puhevallan eduskunnassa.

Siv.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa ed. Rentola yksityisten asiain vuoksi tämän illan istunnosta sekä ed. Rosenqvist yksityisten asiain vuoksi huomispäivän istunnosta.

Kysymys kuninkaanvaalia koskevan päätöksen peruuttamisesta.

Puhemies: Eduskunnan kansliaan on ed. Hahl jättänyt hänen ynnä 15 muun edustajan allekirjoittaman eduskunnalle osoitetun kirjelmän, jossa he nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 30 §:ään ehdottavat että eduskunta päättäisi seittää lokakuun 9 päivänä 1918 toimittamansa kuninkaan ja kuningassuvun vaalin rauenneeksi. Tämän johdosta katson asiakseni lausua seuraavaa:

Kirjelmän allekirjoittajat viittaavat valtiopäiväjärjestyksen 30 §:ään, joka lainpaikka kuitenkin suo edustajalle oikeuden tehdä määrätysnä tapauksessa ainoastaan joko eduskuntaesityksen tai anomusehdotuksen. Kun jätetty kirjelmä ei ole kumpaakaan niistä, ei kyseessäolevaa valtiopäiväjärjestyksen pykälää mielestäni voida tähän aloitteeseen sovelluttaa, enkä siitä syytä katso voivani esittää tätä kirjelmää käsiteltäväksi siinä järjestyksessä kuin eduskunta-esityksestä tai anomusehdotuksesta on säädetty. Mutta kun kirjelmässä tehty ehdotus kohdistuu eduskunnan aikaisemmin vuoden 1772 Hallitusmuodon 38 §:n nojalla tekemään päätökseen kuningassuvun valitsemisesta, katson olevani esteetön eduskunnalle esittelemään puheenaolevan kirjelmän tällaista, eduskunnan käsiteltäväksi kuuluvaa asiaa koskevana.

Kirjelmä luetaan:

Suomen Eduskunnalle.

Ainakin eräissä suomalaisissa sanomalehdissä oli viime vuoden vaihteessa julkaistu kirjelmä, jolla Suomen kuninkaaksi lokakuun 9 p:nä 1918 va-

littu Hessenin prinssi Fredrik Karl epämääräisin sanoin ilmoitti omasta puolestaan vapauttavansa eduskunnan suoritetusta vaalista. Samalta prinsiltä oli muutamia viikkoja aikaisemmin saapunut aivan toista laatua oleva kirjelmä, joka prinssin nimenomaisesta toivomuksesta esitettiin eduskunnalle istunnossa marraskuun 11 p:nä 1918. Viimeiseen saakka on turhaan odotettu, että Eduskunnalle esitettäisiin myöskin prinssin jälkimmäinen kirjelmä, jos se on tapahtunut tosiasia. Katsovatko asianomaiset, ettei prinssin jälkimmäinen kirjelmä Eduskuntaa liikuta vai mistä sen esittämättä jättäminen johtuu, on tuntematonta.

Lokakuun 9 päivänä 1918 suoritetusta kuninkaan ja kuningassuvun vaalista ei eduskunta kuitenkaan voi olla välinpitämätön ennenkuin sanotun vaalin loppuselvitys on eduskunnassa suoritettu. Kun tämä on välttämätöntä vielä nykyisessä Eduskunnassa, pyydämme Valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n mukaan kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi selittää lokakuun 9 päivänä 1918 toimittamansa kuninkaan ja kuningassuvun vaalin rauenneeksi.

Helsingissä helmikuun 25 päivänä 1919.

Eero Hahl.	Bertta Pykälä.
Santeri Alkio.	Juho Niukkanen.
A. O. Vuorimaa.	Vilku Joukahainen.
Kalle Nurmela.	Iv. Fr. Lantto.
Albin Manner.	Kusti Arffman.
Antti Juutilainen.	August Raatikainen.
J. P. Kokko.	Santeri Haapanen.
J. A. Heikkinen.	Mikko Luopajarvi.

Keskustelu:

Ed. H a h l: Aluksi pyydän minä sanoa sen, että minulle on pääasia se, että puhemies sentään on katsonut voivansa esittää tämän kirjelmän eduskunnalle ja että se siten on tullut puheenalaiseksi. Muotoasia minusta siinä on syrjäiseikka.

Minä pyydän lyhyesti kosketella tätä asiaa selostaakseni eduskunnalle mihinkä pyrin tässä. Lokakuun 9 päivänä 1918 teki ed. Antila erään esityksen, jonka eduskunnan 200 jäsenestä 64 hyväksyi. Tämä esitys sisälsi 3 asiaa. Ensiksi, että eduskunta valitsee Hessenin prinssin Fredrik Kaarlen Suomen kuninkaaksi, ja toiseksi, että eduskunta oikeuttaa prinssin rintaperilliset hänen jälkeensä astumaan Suomen kuningaskunnan valtaistuimelle ja vielä kolmanneksi, että eduskunta valtuuttaa puhemiesneuvoston jäsenet ryhtymään tästä johtuviin toimenpiteisiin. Sitten

marraskuun 11 päivänä 1918 ilmoitettiin tämän kuningastoimikunnan puolesta tulokset. Eduskunnalle esitettiin prinssin vastaus, joka sisälsi kohteliaita valitteluja siitä, ettei oltu saatu uutta hallitusmuotoa lopullisesti säädetyksi ja myöskin arveluita siitä, että prinssin astuminen Suomen valtaistuimelle voisi vaikeuttaa Suomen ulkopoliittista asemaa. Ja näihin syihin, tähän asiaintilaan nähden katsoi prinssi pitävänsä lykätä loppulisen ratkaisun antamisen jonkun aikaa, ja tämän vastauksen pyysi prinssi saattamaan Suomen eduskunnan tietoon, niinkuin sitten tapahtui. Tähän loppuivat sitten suoranaisesti eduskunnalle annetut tiedot asiasta. Sanomalehdissä kyllä vuoden vaihteessa näkyi uutisia ja kirjoituksia siitä, että prinssi olisi lopullisesti kieltäytynyt tästä vaalista.

Se puolue, johonka minä kuulun, on kyllä tavallaan ulkopuolella tämän asian siinä mielessä, ettei se ottanut osaa kuninkaanvaaliin. Kuitenkaan emme voi olla aivan välinpitämättömiä sille, että asia tällä tavoin näyttää eduskuntaan nähden jääneen avonaiseksi. Lopputulos on saatava näkyviin. Mielestäni on myös uusien vaalien jälkeen kokoontuvalle eduskunnalle uutta hallitusmuotoa säädettäessä asema paljon selvempi, kun loppuselvitys kuninkaanvaalin suhteen on tällä tavoin näkyvissä. On kyllä kerrottu, että prinssin jälkimmäinen kirjelmä olisi julkaistu maan virallisessa sanomalehdessä. Mutta mitään suoranaista ilmoitusta ei kuninkaanvaalin lopputuloksesta ole kuitenkaan eduskunnalle tehty, kuten olisi ollut luonnollista ja aivan johdonmukaista silloin kun eduskunta muutamien viikkojen loman jälkeen kokoontui tammikuussa. Kaiken tämän epäselvyyden poistamiseksi, mikä tästä mahdollisesti johtuu, olen tullut siihen että teen tällaisen ehdotuksen,

että eduskunta päättäisi selittää lokakuun 9 päivänä 1918 toimittamansa kuninkaan ja kuningassuvun vaalin rauenneeksi.

Pääministeri I n g m a n: Niinkuin ed. Hahl huomautti, oli edellinen kirjelmä osotettu eduskunnan puhemiehelle 1918 vuoden ylimääräisillä valtiopäivillä ja pyydettiin nimenomaan että se saatettaisiin eduskunnan tietoon. Jälkimmäinen kirje on kirje Suomen lähettiläälle Berlinissä ja pyydetään, että hän saattaisi prinssin nimessä sen sisällön hallituksen tietoon, jotta hallitus saattaisi sen Suomen kansan tietoon. Hallitus on arvellut saattavansa asian Suomen kansan tietoon sillä että se on julkaistu virallisissa lehdissä ja sittemmin on ollut julkaistuna kaikissa sanomalehdissä.

Ed. Haataja: Käsiteltävänä olevan kirjelmän allekirjoittajat anovat, että eduskunta päättäisi selittää viime lokakuussa toimitetun kuninkaan vaalin ratenneeksi. He pyytävät että asia eduskunnassa käsiteltäisiin nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 30 §:ään. Tässä pykälässä puhutaan vain eduskuntaesityksistä tai anomusehdotuksista ja niiden käsittelystä. Kirjelmä ei kuitenkaan ilmeisesti ole, kuten herra puhemies on oikein huomauttanut, kummaksikaan miistä katsottava. Kirjelmän allekirjoittajain on siis täytynyt joko erehtyä kirjelmänsä laatuun nähden tai perustaa pyyntönsä asian käsittelemisestä väärään lakipykälään. Kun kirjelmä ei ole eduskuntaesitys eikä anomusehdotus, mutta sen allekirjoittajat ovat kuitenkin tahtoneet sen jompanakumpana niistä käsiteltäväksi, voi syystä asettaa kyseenalaiseksi, onko ollut oikein ollenkaan esittää kirjelmää eduskunnalle. Onhan puhemiehen, kun hän on asian esittänyt, täytynyt antaa kirjelmälle kokonaan toinen luonne, kuin minkä sen allekirjoittajat itse ovat tarkoittaneet tai vaatineet kirjelmälle annettavaksi, ja syystä voi kysyä, onko herra puhemiehellä ollut oikeus tehdä näin väkivaltaa allekirjoittajain omalle tahdolle asiassa. Puolestani olisinkin katsonut oikeammaksi, ettei kirjelmää mainitusta syystä olisi eduskunnalle ollenkaan esitetty.

Kun sen esittäminen kuitenkin on tapahtunut, ei se ole voinut tapahtua valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n nojalla eikä yleensääkään valtiopäiväjärjestyksen nojalla, vaan on ollut, niinkuin herra puhemiehen lausunto osoitti, peruste haettava siihen muualta. Ja ainoa mahdollinen peruste esittämiselle löytyikin vuoden 1772 hallitusmuodon kuninkaan vaalia koskevasta 38 §:stä. Mutta senkin pohjalta asiaa katsoen näyttää mahdollisuus kirjelmän käsittelyyn sangen epäilyksen alaiselta, sillä puhutaanhan siinä vain kuninkaan vaalin toimittamisesta, mutta ei mistään sellaisesta toimenpiteestä, johon nyt tässä kirjelmässä pyydetään ryhdyttäväksi. Ja meidän on huomattava, että valtiopäiväjärjestyksen säännöksiä siitä, miten ja mitä aloitteita voidaan tehdä, ei ole oikeus laajentaa yli sen, mitä ne nimenomaan säättävät. Maalaisliiton kannalta luulisi kirjelmän käsittelyn perustamisen hallitusmuodon 38 §:ään olevan sitäkin mahdollisempaa, kun heidän taholtaan on monissa lausunnoissa eduskunnassa nimenomaan väitetty, että koko hallitusmuodon 38 § ei ole voimassa. Heidän on joko asetettava sille kannalle, ettei heidän alotettansa voida ollenkaan käsitellä, tai tulee heidän tunnustaa hallitusmuodon 38 §:n voimassaolo, jonka he siis tulevat tekemään, jos he asian asialliseen

käsittelyyn ottavat osaa. Kun kirjelmän luonne ja perusteet sen käsittelylle ovat tällaiset, on ilmeistä, että se on kieltämätön todistus sen allekirjoittajain suuresta harkitsemattomuudesta ja kypsymättömyydestä, vieläpä tietämättömyydestäkin.

Samaa osottaa kirjelmän asiallisen puolen tarkasteleminen. Siinä moititaan hallitusta siitä ettei se ole esittänyt eduskunnalle kirjelmää, jossa Prinssi Friedrich Karl kieltäytyy ottamasta vastaan hänelle tarjottua kuninkuntaa. Voi kysyä, eivätkö kirjelmän allekirjoittajat tiedä, että tämä Prinssin vastaus on ollut julkaistuna Suomen virallisissa lehdissä 28 päivänä viime joulukuuta ja että tuolla tavalla julkaistu asiakirja on katsottava virallisesti tulleenkin kaikkien Suomen kansalaisten tietoon. Ed. Hahl lausui, että on kerrottu sen olleen julkaistuna. Nähdäkseni olisi kohtuuden mukaan voinut ed. Hahlilta vaatia, että hän ei olisi, kun hän kerran tuollaisen aloitteen tekee, tyytynyt tietoon siitä, mitä joku on hänelle kertonut, vaan olisi asiasta ottanut ainakin selkoa. Ja kysyä sopii myöskin, eivätkö allekirjoittajat myöskään tiedä, että tuon kirjelmän julkaiseminen virallisissa lehdissä tapahtui aikana, jolloin eduskunta ei ollut koolla ja jolloin siis muuta ilmoittamista asiassa ei voitu antaa. Moitteen sijasta luulisi siis hallituksen mieluummin ansainneen kiitosta siitä, että se viipymättä silloin saattoi kirjelmän tuolla tavalla Suomen kansan tietoon.

Kun kirjelmässä pyydetään selittämään toimitettu vaali ratenneeksi, on otettava huomioon, että Prinssin kieltäytyminen on luonnollisesti jo itsestään tehnyt vaalin ratenneeksi eikä siinä sitä varten enää mikään lisäpäätos eduskunnan puolelta ole tarpeen. Siltäkin kannalta siis kirjelmän eduskunnalle jättäminen on ollut tarpeeton toimenpide. Ehdotan että kirjelmä ei antaisi aiheutta mihinkään toimenpiteeseen eduskunnan puolelta.

Ed. T a k k u l a: Minä pyydän kannattaa ed. Hahlin tekemää ehdotusta.

Ed. B ä c k: Jag kan i sak fullkomligt förena mig om det vad hr Haataja här uttalar. Jag kan icke nog förväna mig över att man nu i lantdagens elfte timme kommit fram med den skrivelse, som här nyss blivit föredragen. Jag tycker, att man till och med på agrarhåll hade bort vara på det klara med att konungavalet, som skedde senaste sommar, genom prinsens avsägelse har nått det slut, vilket man på sagda håll önskar. Jag ber kort och gott få instämna i hr Haatajas förslag.

Ed. K o k k o: Kun eduskunnan 64 jäsentä uhmaten silloin rupesi kuninkaanvaaliin, vaikka tasavaltainen hallitusmuoto oli äänestetty lepäämään, ja vaikkapa silloin emme tunnustaneet vaalia lailliseksi emmekä vielääkään tunnusta sitä, mutta, kun kuitenkin vaali on tapahtunut, niin emme epäile, että jos tämä prinssi tai hänen jälkeläisensä ovat yhtä väkivaltaisia ja uhkamielisiä kuin meidän monarkistimme olivat silloin ja nyt, hän voi mahdollisesti tuppautua Suomen kuninkaaksi sen vaalin perusteella ja sentähden tämä väkivaltainen päätös, vaikka me emme tunnustakaan sitä vaalia lailliseksi, niin tämä monarkistien valitsema prinssi voi pitää sitä laillisena ja meidän monarkistimme voivat myös pitää sitä laillisena, senvuoksi me vaadimme ja pidämme luonnollisena, että sellainen lainvastainen päätös olisi pitänyt ainakin valtiopäivillä eduskunnassa peruuttaa ja se peruuttamispäätös eduskunnan pöytäkirjoissa tunnetuksi. Ed. Haataja teki monia kysymyksiä. „Sopii kysyä, sopii kysyä”. Nyt saattaa hänelle tehdä saman huomautuksen, jonka hän joku aika takaperin teki meille, että yksi saattaa kysyä enemmän kuin yhdeksän vastata. Jos silloin ei ollut valtiopäiviä koolla kuin prinssin kirjelmä tuli, niin valtiopäivät ovat jälkepäin olleet koolla ja monarkistien olisi pitänyt tehdä prinssin päätöksen kanssa sen mitä tekivät ensimmäisen kirjelmän kanssa, nim. merkityttää eduskunnan pöytäkirjoihin. Kannatan sentähden ed. Hahlia.

Ed. T a n s k a n e n: Vaikkapa niin on tapahtunut, kuin täällä on esitetty, että kuninkaaksi valitun prinssin kieltäytyminen astumasta Suomen valtaistuimelle jo on julkaistu maan virallisissa lehdissä, niin ei mielestäni tämän pitäisi vähääkään estää eduskuntaa selittämästä viime lokakuussa toimitettua kuninkaanvaalia rauenneeksi. Minä tahtoisin sanoa maamme monarkisteille, että nyt voitte tehdä sen hyvällä omallatunnolla sentähden että tuo prinssi, joka valittiin, ei tullut, niin teillä on täysi oikeus julistaa puolestaan valitsemispäätös peruutetuksi. Muuten taas tässäkin keskustelussa täällä eduskunnassa on hyvin usein kuultu se syytös, että me maalaisliittolaiset olemme taitamattomia ja tyhmiä. Tottahan se jonkunverran lieneekin. Mutta minulle johtuu kumminkin mieleen tässä eräs viisaan miehen sananlasku, mikä täällä maailmassa on lausuttu jo tuhansia vuosia sitten ja se kuuluu näin: „Joka itseään ylön viisaana pitää, enempi on silloin toivoa tyhmästä kuin hänestä.” Nyt minä voin sanoa, että Suomen kansa toivoo tällä hetkellä enemmän meistä tyhmistä maalaisliitto-

laisista kuin teistä viisaista monarkisteista. Se on varmaa, että Suomen kansa ei tahdo kuningasta eikä tahdo sitä tähän maahan tulevaksi ja se rauhoittaisi Suomen kansaa hyvin suuresti, että eduskunta nyt julistaisi kuninkaanvaalin peruutetuksi. Ilman pitemmittä selittelyttä lausun puolestani, että tämä kirjelmä on aivan oikein ja paikallaan esitetty eduskunnassa, ja herra puhemies on tehnyt hyvin viisaasti, kun on laskenut sen keskusteluun. Toivoisin vaan, että eduskunta julistaisi viime lokakuulla tehdyn kuninkaanvaalin rauenneeksi.

Ed. H a h l: Minä äsken jätin varta vasten laisinkaan koskettelematta tämän kuninkaanvaalin laillisuuteen tai laittomuuteen. Se on minusta sivulla tästä kysymyksestä. Sehän täällä tunnetaan, että me emme tunnusta sitä lailliseksi Tätä kirjelmää suunnitellessani minä myös käsitin sen, mitä nyt on tapahtunut, että nämä monarkistiset pykäläherrat kyllä löytävät pykälää tätä asiaa vastaan, mutta minä pidän kiinni ainoastaan valtiopäiväjärjestyksen hengestä ja 30 §:n hengen mukaista on, että tällainen asia pitäisi voida ottaa esille tällaisessa tapauksessa. En minä myöskään maininnut sanomalehti uutisista siinä mielessä, että olisin hallitusta moittinut siitä, että se on julkaissut tämän virallisissa lehdissä, mutta minä kaipaan sen lisäksi, että, jos hallitus tai tämä kuningaslähetystö, ennen muita pääministeri Ingman, olisi tahtonut olla johdonmukainen, niin olisi hänen pitänyt niellä tämä kalkki pohjaan asti ja esittää myös se huonompi kirjelmä eduskunnalle, sen jälkeen kun hän oli esittänyt sen paremman kirjelmän.

Ed. K. E. L i n n a: Vaikka minäkin pidän tapahtuneen kuninkaanvaalin purkautuneena, kun valittu prinssi on kieltäytynyt nousemasta valtaistuimelle, olen minäkin sitä mieltä, että päätöksen julkaiseminen myös eduskunnan virallisissa asiakirjoissa olisi ollut asianmukaista. Samojen eduskuntavaalien kautta valittu eduskuntahan kumminkin kokoontui heti sen jälkeen, kuin tämä kirjelmä oli tullut tänne, ja sillä minun ymmärtääkseni olisi ollut oikeus myös saada se tietää suoraan eduskunnassa eikä tarvitsemalla menään hakemaan sitä virallisista lehdistä. Minä pidän tapahtuneen vaalin kumoutuneena, mutta toiselta puolen luulisin, että eduskunta myös puolestaan purkamalla tekemänsä päätöksen saisi aikaan sen, että mitään jälkirettelöitäkään ei olisi pelättävissä. Täällä huomautettiin jo, että sellaisia voi tulla, ja kukaan ei niistä ole etukäteen varma. Tämä päätös on purkautunut vain yhden-

puolisella sopimuksella ja se on kuitenkin tehty kaksipuolisella, siten että eduskunta on tarjonnut valitulle valtaistuinta, mutta asianomainen prinssi ei ole suostunut. Siten on vaali purkautunut vain toiselta puolelta, ja luulisin, että tulevaisuudelle olisi eduksi, jos purkautuminen olisi molemmin puolinen.

Ed. Estlander: Det nu av talmannen föredragna ärendet, som hänför sig till det förslag, vilket i all sin klumpighet, såsom det också har karakteriserats av föregående talare, här blivit väckt, är icke egnat att tilldraga sig något intresse. Det enda, som beträffande detsamma synes mig vara att övertäga, är det formella förfarande, som beträffande detsamma borde inslås, och i detta avseende vore anledning att nu yrka på bordläggning av ärendet. Jag vill emellertid åtminstone för ögonblicket icke väcka detta förslag, då ärendet har uppkommit i lantdagens sista timme och måhända därav skulle föränledas, att detsamma icke hunne slutföras. För min del kan jag också, tillsviðare åtminstone, om icke några andra omständigheter tillkomma, förena mig om det yrkande, som här redan gjorts, att förslaget icke måtte till någon åtgärd föränleda.

Ed. Björk: Hr Linna har redan uttalat det väsentliga av det jag hade velat anföra. För min del finner jag också, att den av hr Hahl gjorda framställningen är både sakligt och formellt berättigad. Vilket slut lantdagen i saken kommer till, är av mindre vikt, men den erinran, som ingår i denna framställning av hr Hahl, är i alla fall på sin plats och hade bort tagas ad notam. Det förefaller mig, som om regeringen i detta avseende hade gjort sig skyldig till en försummelse, som hade bort i tid rättas.

Ed. Juutilainen: Mitä tulee asian siihen puoleen, onko eduskunnalla ollut syytä ottaa tämä asia esille, yhdyn siinä ed. Hahlin, Linnan ja Björkin lausuntoihin. Virallisessa lehdessä, jota leviää joitakin satoja kappaleita, kyllä tavallisesti ilmoitetaan konkurssihakemukset, vuosihaasteet, nimenmuutokset ja muut senluontoiset asiat, avioerot myöskin. Siltä kannalta katsoen on hallitus ottanut aivan oikein asian kun se on julkaissut tämän kuningashankkeen loppunäytelmän myös virallisessa lehdessä. Muuten olisi ollut aivan tarpeellista että eduskunta olisi pyyhkinnyt kirjoistaan pois sen seikkailuhankkeen mitä tämän kuninkaan valitseminen tietää. Mutta ed. Haataja on turvautunut tässä lainselittelyihin eikä ole kajonnut itse asiaan ollenkaan.

Ed. Haapanen: Maalaisliiton eduskuntaryhmää on täällä syytetty siitä, että tämä kirjelmä on jätetty yhdennellatoista hetkellä eduskunnan käsiteltäväksi. Se ei muuta sitä tosiasiaa, että eduskunta puolestaan ei ole selittänyt tätä valitettavaa päätöstä rauenneeksi. Meidän taholta on odotettu tähän saakka, että eduskunnan jäsenistä ne, jotka ovat tässä puuhanneet, myöskin pitäisivät huolen siitä, että päätös aikanaan tulee peruutetuksi. Kun näin ei ole tapahtunut, on meidän taholtamme näyttänyt välttämättömäksi tämä kirjelmä esittää. Kohtuus ja oikeus vaatii, että sen ponsi hyväksytään. Varmaa on, että jos tämä ponsi nyt hyväksytään, se tietää helpotuksen huokausta koko maassa ja silloin päästään niistä ikävistä jälkiseurauksista, joihin ed. Linna viittasi. En näe mitään estettä tämän ponnin hyväksymiseen. Kenties oikeiston taholta on siihen haluttomuutta, mutta tämä ei saa suinkaan estää. Turhaa on myöskin täällä riidellä niistä muodoista, miten asia olisi käsiteltävä. Asia asiallisesti on selvä, jonka oikeistokin myöntää. Näin ollen mielestäni ei ole mitään syytä olla hyväksymättä jättämämme kirjelmän ponna, jonka mukaan eduskunta nyt selittää kuninkaanvaalin rauenneeksi.

Ed. Manner: Käsitän että prinssi Friedrich Karl omasta puolestaan on luopunut Suomen kruunusta ja tämä päätös on saatettu ilmi asianmukaisella tavalla Suomen kansan tietoon. Mutta eduskunnan päätös koski muutakin, nimittäin prinssin suvun oikeutta hänen jälkeensä astua Suomen valtaistuimelle. En käsitä, oliko prinssin vastaus sellainen että se käsitti myöskin luopumisen hänen sukunsa puolesta oikeudesta astua hänen jälkeensä Suomen valtaistuimelle. Mutta selvintä minusta olisi että sentapainen ponsilauselma nyt hyväksyttäisiin kuin ed. Hahl on esittänyt, sillä sillä tavalla tästä hämäryydestä selvitettäisiin. Minä taas käsitän sen seikan, ettei oikeistossa olla halukkaita ponsilausemaan yhtymään, sillä tavalla että oikeistossa tahdottaisiin prinssin suvulle säilyttää oikeus prinssin jälkeen astua Suomen valtaistuimelle.

Ed. Joukahainen: Samalla kun kannatan niitä mielipiteitä, joita ed. Hahl, Linna, Björk ja muut ovat tämän ensimmäisen ponsilauseلمان puolesta puhuneet, en voi olla huomauttamatta siitä liukkaudesta, jolla pääministeri koetti tästä asiasta selviytyä. Hän huomautti että virallisissa lehdissä tämä peruutus on saatettu Suomen kansan tietoon. Ymmärtäkseni Suomen kansalla ei ole ollut mitään tekemistä tämän vaalin kanssa.

sen ovat toimeenpanneet ainoastaan monarkistiset eduskuntaryhmät ja jos kerran asia tahdotaan saattaa jonkun tietoon, on se vaalintoimittajain. Muuten pidän luonnollisena että kun asia on tähän asteeseen joutunut, se kauniisti ja yksinkertaisesti peruutetaan.

Ed. Niukkanen: Minusta on omituista että ed. Haataja sekä pääministeri tahtovat ikäänkuin ohimennen ja silmänkääntötempulla sivuuttaa koko tämän tärkeän kysymyksen. Lisään siihen ajatukseen, minkä ed. Manner toi esille, sen että voi tulla esim. oikeusjuttuja siitä että kuninkaansuku vaatisi eläkettä Suomen valtiolta tai jotain sentapaista siitä huolimatta ettei hän tänne tulisikaan. Kun nyt ollaan jo selvillä siitä että jos Hessenin prinsistä otetaan ero ei eroa hallitus, eivät pilaannu ulkopoliittiset syyt, j. n. e. ei mielestäni olisi myöskään oikeistolla mitään syytä pitää kiinni siitä että eduskunta ei saisi kuningaspäätöstensä julkisesti peruuttaa. Ed. Haataja täällä lausui että maalaisliittolaiset, jotka tämän kirjelmän ovat allekirjoittaneet, eivät ole kypsyneitä harkitsemaan tätä asiaa, kypsyneitä antamaan kuninkaalle eroa. Tämä on kovin omituinen johtopäätös. Minun käsittäakseni myöskin monarkistit itse lienevät täysin kypsyneet siihen, sillä kuten yleisesti tiedetään, joulun edellä monarkistit itse antoivat Hessenin prinsille hienoisen viittauksen, että hän olisi niin ystävällinen ja luopuisi Suomen kuningaskruunusta. Kun nyt kerran tämä kuningashomma on mennyt sellaiseksi, kuin se on mennyt, ja kun pitäisi olla jokseenkin varmaa m. m. sen, että tulevaisuuden Saksa, tasavaltalainen Saksa, ei koskaan tule antamaan Hessenin prinsille eikä hänen perillisilleen edes matkapassia tänne Suomeen, niin olisi kai kaikkien rettelöiden välttämiseksi viisainta selvittää myös eduskunnan puolelta hänen kanssaan välit lopullisesti ja antaa hänelle n. s. ulosseteli.

Ed. Piitulainen: Mielestäni kysymyksen alainen kuninkaanvaali 9 p:ltä viime loka-kuuta oli vajanaisen eduskunnan päätöksellä aikaansaatu. Kun nyt tuo valittu kuningas on luopunut hänelle tarjotusta kruunusta niin mielestäni tekisi eduskunta viisaimmin, että se peruuttaisi mainitun päätöksensä.

Ed. Takkula: Tosiasia on, että prinssi ei eläessään tule saapumaan tänne meidän kuninkaaksemme ja se asia on siis sellaisenaan elävältä kuollut. Minusta monarkistit saisivat olla hyvin kiitollisia siitä ed. Hahlille, että hän on ottanut tämän kysymyksen esille ennen tämän

eduskunnan hajaantumista. Sillä tämä on tavallaan sellainen loppuhautajaistilaisuus sille kuninkaalle ja se olisi hyvä monarkisteille ja yleensä niiden tehtäväkin. Ensinnä olisivat eduskunnassa nämä hautajaiset tapahtuvat. Olisi parempi, että monarkistit yhtyisivät ed. Hahlin tekemään ehdotukseen ja tekisivät nyt lopun kerrassaan koko jutusta eikä puhuttaisi uuden eduskunnan aikana siitä kerrassaan mitään.

Ed. Lundson: Kun kuninkaanvaali toimitettiin, ilmoitin silloin, etten voinut ottaa osaa vaalin toimittamiseen syytä, jonka mainitsin. Nyt, kun on kysymys herätetty saman vaalin julistamisesta rauenneeksi, pidän sekä oikeana että johdonmukaisena, että pidättäydyn myös ottamasta osaa päätöksen tekemiseen siitä.

Keukustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hahl ed. Takkulan kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi selittää loka-kuun 9 päivänä 1918 toimittamansa kuninkaan ja kuningassuvun vaalin rauenneeksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hahlin ehdotukseksi. Ed. Haataja ed. Bäckin kannattamana on ehdottanut, että ehdotus ei aiheuttaisi mitään toimenpidettä eduskunnan puolelta. Kutsun tätä ed. Haatajan ehdotukseksi. On siis toimitettava äänestys ed. Hahlin ja ed. Haatajan ehdotusten välillä.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Hahlin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa; on ed. Haatajan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 37 „jaa-” ja 56 „ei-” ääntä.

Eduskunta on siis, hyväksymällä ed. Haatajan ehdotuksen, päättänyt, että esitettyssä kirjelmässä tehty ehdotus ei aiheuta toimenpidettä eduskunnan puolelta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kulkulaitosrahasto vuodeksi 1919.

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 a ja otetaan jatkettuun ainoaan